

182.
G.K. 182.

23

EXERCITATIO IVRIDICA

QVAESTIONEM

Quando depositario

*competat Ius retentionis
in deposito?*

CONTINENS

QVAM

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE

PRAESIDE

D. FRID. GOTTLIEB ZOLLERO

COD. P. P. ECCLES. CATHEDR. MARTISB. CAPITVL. CVRIAE
IN PROVINCIA SVPREMAE NEC NON FACVLTV. IVRID.
ASSESS. ET ACADEM. DECEMV.

IN AVDITORIO ICTORVM

D. XXX. SEPTEMB. MDCCLXXV.

AD DISCEPTANDVM PVBLICE PROPONIT

AVCTOR ET RESPONDENS

FRIDERICVS GVILIELMVS MÜLLER

SCHLEVSINGA · HENNB.ERG.

LIPSI AE

EX OFFICINA LANGENHEMIA.

11

Faint, mostly illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. Some words are difficult to discern but appear to include "Königliche", "Landesbibliothek", and "Sachsen-Anhalt".

Satis mihi cognitum est atque perspectum, quam magnum periculum faciam, si tractatione quadam in publicum prodire, et leuissimas operas meas doctissimis magnorum virorum laboribus adiungere coner; inter omnes enim constat, nec vllum fere Iurisprudentiae nostrae punctum occurrere, quod sagacissimorum iuribusque consultissimorum interpretum doctrinis, et tractationibus non sit ita illustratum atque exhaustum, vt ne doctissimis quidem aliquid superesse videatur, quod commendatione egeat. Diu igitur haesitavi, quam mihi ad tractandum proponerem materiam, quae tum laborum et virium meorum imbecillitatem non superet, tum etiam non sit ita trita atque decantata, vt nequaquam restet, de quo quaedam non dicam noua, sed modo

non ab omnibus pertractata, in medium proferri possint. Tandem benevolentia, qua viri graues atque docti iuuenilem auctorem amplecti solent, eorumque indulgentia fretus, argumentique copiositate et varietate adductus, quaestionem quamdam Iuris dubiam *quando depositario competat Ius retentionis in deposito?* viribus meis conuenientissimam putauit, cum non modo in hac pertractanda materia varios huius scopi affines titulos innectere, optima mihi detur facultas, verum et celeberrimi Icti ad eam perscrutandam tractationibus facillimam aperiant viam. Quorum virorum vestigia sequutus, quaedam compillari posse censui, quae non omnino inepta atque superflua videantur, quaeque simul vt legibus Academiae satisfaciam, dissertationis loco ad disceptandum possint proponi. In elaborando argumento ipso huncce potissimum ordinem sum sequutus, vt depositi materia peracta et ad hanc illustrandam necessariis quibusdam quaestionibus et differentiis pertractatis Ius retentionis a reliquis in primo conspectu fere similibus Iuris nostri titulis discernendo, vsum Iuris retentionis in Saxoniae Electoratu receptum indicando, demonstrem, quales requirantur actus, si depositario in regionibus, quas patrias colimus, ius depositum retinendi, competere debeat.

Lectores vero huius dissertationis humanissimi vt errores commissos non ex seueritate grauitateque iudicum puniant, sed ea benevolentia indulgentiaque, qua semper consueti sunt, emendare velint, et quamdam dent veniam iuuenili aetati, id est, quod ardentissime oro rogoque.

§. I.

Depositum quid? et quod duplex sit?

Depositum a *ponendo* nomen deducere, omnes consentiunt DD. nec probatione eget. Plurimis vti et Heineccio illust.

illust. ita definire placuit, *quod sit contractus re initus, quo quis alteri rem mobilem ita gratis apud se custodiendam tradi patiat, ut quancumque placuerit deponenti, eadem species restitatur*

Qua quidem ex depositi definitione cognoscimus HEINECCIVM eorum sententiae adhaerere, qui statuunt, modo rem mobilem, quae de manu in manum dari potest, rem vero immobilem plane non in depositum dari posse, sed statim, ut ex asterisco §. 217. *Tit. depos.* vel contra doctrinae eius ff. annexo clarius patet, in mandatum transmutari. Satis tamen adhuc dubium videtur, an haec HEINECCI sententia omnimode certa, et ab omni exceptione libera sit habenda, cum non modo leges ipsae, sed etiam quotidianus vsus ipsi ob stare videantur. *L. enim 11. ff. de per. et com. rei vend. L. 5. §. custodiam, commod. 2. §. 1. et L. 3.* probant rem immobilem omnimode uti mobilem deponi posse. Idem BERGER in *Oec. Iur. Lib. III. Tit. 2. §. 2. de depos.* et BACHOV. ad TREVTL. in *disput. 26. de depos.* satis accurate docent. Semper est finis habenda ratio, ob quem res quaedam siue sit mobilis siue immobilis deponitur. Traditur aut ad custodiam *zur Verwahrung, Acht darauf zu haben,* aut ad administrationem *zur Verwaltung und Besorgung.* Res ad custodiam tradita qualitatem depositi retinet an mobilis an immobilis sit, species enim rei non mutat contractum, idem est finis eademque obligatio. Hanc depositarius custodire et suo tempore reddere tenetur, vti et in illa ad custodiam et restitutionem rei depositae obligatur. Sin vero rem quandam alter alterius administrationi iubet, in mandati obligationes transit, nec interest, an sit mobilis an immobilis. Depositarius ex contractu mandati tenetur siue e. g. fundum siue numerum quemdam paratae pecuniae ad administrationem susceperit. Ergo non modo immobile quoddam sed et mobile mutatur in mandatum, si res curae alterius mandata administratione eget. Respicendum est igitur ad finem,
A 3
an

an detur ad illam custodiendam an ad administrandam. Priori casu semper est depositum, quia non modo omnia depositi requisita adsunt, sed et finis, ob quem res in depositum dari solent. Posteriore casu non dubito, aut in mandatum aut in contractum innominatum transmutari. Multis haec non placuit sententia, qui putarunt, rem immobilem in depositum dari omnino non posse. Haud rariora tamen existant depositarum rerum immobilium exempla, quorum inveniuntur in *cap. I. de sequestratione clem. vn. eod. l. 7. §. fin. qui satisfacere cog. L. vn. C. de prohib. sequest. pecun. et fere quotidie in foro nostro euenit, vt immobilia dentur in depositum, etsi non depositum sed sequestrationem nominare soleamus. Mutata vero verba non mutant speciem contractus. Nam ex ipso HENECII *ff. Tit. depos. vel contra §. 227.* sequestratio etiam est depositum, nec tam facile ob mutatam aliquam qualitatem fit transmutatio contractus, et ex eo, quod in foro nostro non depositum sed sequestrum dicamus, nihil solidi concludi potest, praesertim cum sequestrum, recipiens etiam res immobiles, sub generali nomine depositi contineatur; et si ex *D. Leg. 5. §. 4. de praesc. verb. et L. 1. §. 12. ht.* potest esse mandatum, annexam habens legem custodiae, nihil obstare videtur, quin etiam possit esse depositum, annexam habens legem mandati. Praeter haec et satis constat, res quasdam immobiles e. g. horreum non multum curae, si ita dicere licet, desiderare, vt statim eiusmodi depositum in mandatum debeat transire. Praeter haec in *l. 24. D. depos.* aliud quoddam inuenitur exemplum, quod probat, ne quidem depositi contractum transmutari, si quidam alteri paratam pecuniam non clausam ad depositum tradat, nullisque signaculis munitam modo annumeret, etsi a depositario statim ab initio de hac deposita pecunia sibi vsuras stipulauerit. In regula vsurae contractum depositi in mutuuum transmutant,*

at

at GERHARDT NOODT, qui hunc locum in *Lib. de pactis et contr. pag. m. 719.* allegat, ex epistola depositaria, *Depositions-Schein* L. TITII depositarii ad SEMPRONIUM deponentem scripta, ubi in fine eius epistolae ait: *contra bonam fidem et depositi naturam esset, usuras ab eo desiderare temporis ante moram, qui beneficium in suscipienda pecunia dedit; si tamen ab initio de praestandis usuris conuenit, lex contractus seruabitur,* probat, ne quidem tunc depositum in alium contractum transire, quia partes sic inter se conuenerint, et depositum permanere uoluerint. Conuentio enim partium contractui nomen dat, et est seruanda, nisi legibus contradicat, quod probat PAULVS l. 43. *D. de pactis,* inquit: *quodsi in contrahendo exceptum aliquid fuerit, id seruari debet.* Similiter VLPIANVS l. 23. *D. de reg. iuris,* scribens de culpa in contractibus praestanda, haec ita ait, *nisi si quid nominatim conuenit vel plus vel minus in singulis contractibus, nam hoc seruabitur, quod initio conuenit, legem enim contractus dedit.* Latiore igitur probatione egere non uidetur, quod accidentia contractus contractum ipsum non mutant, qua propter et hoc de contractu depositi statuendum censeo. Maxime enim in hoc respiciendum esse puto ad uoluntatem partium earumque conuentionem qualem designauerint contractum, an depositi an mandati, et ex ista conuentione obligantur. Haud parum enim interest ratione praestationum, an de re immobili depositum an mandatum contractum esse dicamus. In deposito enim depositarius tantam culpam latam et dolum, in mandato uero mandatarius non modo ad dolum latamque culpam, sed etiam ad leuem et leuissimam praestandam tenetur. Multo tamen accuratior mihi uidetur depositi definitio, si illum ita struere uelimus, quod sit *contractus realis, quo alicui res gratis custodienda datur, hac lege, ut quandocumque placuerit deponenti, eadem species r. situatur.* Haec definitio omnibus depositi speciebus con-

conuenit, quarum varias esse patet. Diuisio depositi ratione formae in *regulare* et *irregulare* primum locum obtinet. Quod ad depositum irregulare pertinet, teste BERGERO in *Oec. Iuris, Lib. III. T. 2. §. 9.* est *contractus, quo pro conditione obiecti vel usus vel dominium transfertur, atque adeo id agitur, vt res deposita finito usu vel in specie vel in genere restituatur.* At Doctores irregulare plane non esse depositum statuunt. Quando vero hoc statuendum sit, paulo clarius distinguendum puto. Depositum irregulare vel *expresse* vel *tacite* contrahi, nullae dubitationi expositum est. *Expresse* contrahitur, si aut deponens depositario, statim ab initio conuentionis facultatem dat, re deposita vtendi, aut si depositarius ex post facto deponentem, vt sibi ea vti liceat, rogat *l. 9. §. ult. de reb. credit.* *Tacite* vero contrahitur, si pecunia nec clausa nec obsignata traditur, sed solummodo depositario annumeratur. *Expresse* contractum depositum irregulare statim ab initio seu commodati seu in mutui obligationem transit *l. 10. de reb. cred.* nisi partes speciatim inter se conuenerint, vt nihilo secius depositum permaneat, quia talis contractus ordinarie est contra depositi naturam. *Tacite* vero si contractum sit depositum irregulare, nec quicquam obstat, hoc omnino depositum permanere, quia nihil in eo est, quod depositi naturae obstat, aut illam mutare possit. Huic diuisioni proxime adflare videtur alia quaedam nempe in *depositum in specie* sic dictum et in *sequestrum*. Depositum in specie sic dictum tunc locum habet, cum res litigiosa ab vno simpliciter deponitur. Hoc Icti iterum diuidunt in *voluntarium* seu vt alio nomine ab effectu nominari solet, in *simplex*, et in *necessarium* seu *miserabile*. *Voluntarium* Iuris interpretes hoc esse censent, quod quis proprio motu nulla de eo pendente lire nullaque necessitate fatali urgente alteri ad custodiam tradit, *necessarium* vero seu *miserabile* eiusmodi depositum esse censuerunt,

runr, quod necessitate fatali coactus e. g. ob periculum tumultus, incendii, ruinae, naufragii alter alteri custodiendum iubet *l. 1. §. I. depos.* In hoc, si perierit dolo seu culpa depositarii, iure antiquo in duplum tenebatur, quod apud nos, quamuis non nulli disceptent, adhuc est in usu, cum legislator Saxonicus hanc poenam dolosae inficiationis in *ord. recogn. ad T. XVI. §. 4.* expresse approbare voluerit, in illo modo in simplum obligatus est.

§. II.

Sequestrum est custodia rei litigiosae seu compromissu partium seu decreto iudicis ex iusta causa alicui demandata, quorum alterum si per compromissum partes inter se consentiunt ut res de qua lis pender, alicui in depositum detur, voluntarium vid. STRUVIUS de sequestro, alterum si decreto iudicio interveniente inuita parte alicui res litigiosa custodienda sub obligatione rationum reddendarum mandatur, *necessarium seu iudiciale* dicitur teste ZECH. *de sequestro publ.* Nullum vero ordinarie a iudico constitui potest sequestrum, quod in *L. vn. C. de prohib. sequest. pec.* sequestratio iudicialis est prohibita. Admittitur tamen apud nos, si iusta praecedat causa, ob metum fugae, dilapidationis, armorum, mortis, ob odium coniugis, aliasque iustas magnique momenti causas *d. l. 7. §. ult. qui satisd. cog. l. 21. §. ult. D. de adpell. l. ult. C. de ord. cogn.* Singularis quidam reperitur casus in *Can. 14. X. de sponsal.* quo Pontifex puellam ob metum pudicitiae in sequestrationem, eum in finem, ut si duobus fidem de matrimonio contrahendo dederit, illius iura, quae sunt potiora per alterius fallaciam, quam accedens carnalis copula efficit, non inuertatur, custodiendam honestae matronae committit. Ex his quid et quotuplex fit depositum, satis apparere videtur, neque, ne minus

B

fco-

scopum extendam, plura addere licet. Jam declarandi locum esse puto, quomodo depositum ab aliis se discernat contractibus, quod in sequentibus perspicuum faciam.

§. III.

Quomodo contractus depositi differat ab aliis contractibus?

Variae dantur contractuum species, quae illis, qui prima iuris principia tractant, incognitae esse nequeunt. Prima eorum diuisio est in nominatos et innominatos, illi certum habent nomen, et nominatam producant actionem, hi regulariter nomine et actione nominata sunt destituti. Nominati iterum diuidi solent in veros vel quasi, priores consensu vero, eoque iterum vel expresso vel tacito, hi autem ficto siue praesumpto ex opinione Doctorum nituntur. Dico ex opinione, in legibus enim hoc non inuenies, sed quasi contractus, quos hoc nomine insignire solent, sunt obligationes, quibus Iustinianus ob aequitatem eundem effectum tribuit, quem habent contractus sua natura. Eundem errorem mihi committere videntur, qui contractus stricti Iuris et bonae fidei statuant. Quomodo enim quasi contractus existere potest, in quo bona fides deficit, cum haec praecipuum sit requisitum omnium conventionum et actionum humanarum. Prouenit haec opinio ex falsa ratione, quam sibi interpret ex stricto iure et bona-fide fingunt. Strictum ius est lex conventionis, quae principaliter normam iudicandi et decidendi efficit, bona vero fides comprehendit naturalia contractus, ad quae iudex, etiamsi nihil dixerint partes, respicere debet. Optime hoc demonstrat VLP IANVS l. 17. §. 1. de act. edit. Et imprimis sciendum est, inquit, in hoc iudicio id demum deduci, quod praestari conuenit, cum
enim

enim sit bonae fidei iudicium, nihil magis bonae fidei congruit, quam id praestare, quod inter partes actum est, quod si nihil conuenit, tunc ea praestantur, quae naturaliter insunt huius iudicii potestate.

Contractuum nominatorum, qui veri habentur, quatuor numerantur, alii literales, alii verbales, alii consensuales alii reales. Inanis equidem videtur haec diuisio, cum consensus sit fundamentum omnium contractuum, et hinc omnes contractus dici debeant consensuales. Sed distingue inter fundamentum et id, quod rationem constituit contractus. Omnibus contractibus inest consensus, aut is non semper efficit contractus perfectionem, sed vt aliud quoddam accedat necesse est, et ab eo contractus sortitur nomen, hinc imperator I. de oblig. contractus fieri quatuor modis, aut re, aut consensu aut verbis aut litteris, probat. Ad reales. Mutuum, commodatum, depositum, atque pignus esse nouimus, et quomodo hi contractus nominati reales inter se differant, potissimum qua ratione depositum a tribus reliquis discernatur, iam differendi locus est. Specialissimum et maxime principale depositi discrimen, quo ab aliis omnibus contractibus cognosci potest, in eo consistit, vt regulariter semper depositum modo ad nudam custodiam detur, neque vsus nec dominium cum eo in depositarium transferatur, quod in reliquis contractibus secus se habere cognoscimus. In mutuo enim ita traditur res fungibilis i. e. quae vsu consumitur, vt fiat accipientis, ab eoque tantumdem in eo genere, quantitate et bonitate restituatur l. 3. et tot. Tit. ff. et Cod. de reb. cred. Sufficit ergo in mutuo, et plane expletus est contractus, si modo idem rei genus in eadem quantitate et bonitate, qua tradita est, restituatur creditori. Multo vero strictior tenetur depositarius, in deposito enim eadem species non deterior facta et in eadem bonitate et quantitate restituenda est, neque sit accipientis, sed

semper in deponente dominium permanet, et ex eadem causa, quia res mutuo data fit accipientis, salvo mutui contractu vsurae dantur ex stipulatione vid. *Recess. Imp. de an. 1654.* adeoque, ut nonnulli putant, praesumantur. Resol. LAVTERBACH. p. 493. et seqq. aut ex contractu depositi nullas in regula peti vsuras iam ante monuimus.

Commodatum, germanice *Anlehn*, quo rei, quae utendo non consumitur, vsus, idemque certus et gratuitus ita conceditur, ut eo finito, non deterior facta, in specie restituatur, §. 2. *I. quib. mod. re contrah. oblig.* eo magis cum deposito convenire videtur, quia eadem species, non deterior facta, restituenda est, magnum tamen et horum reperitur discrimen. In commodato facultas re libere utendi fruendi in commodatarium transfertur, quod in deposito haud fieri et ipsius naturae contrarium esse, iam supra monitum est, vii et commodatum, finito demum hoc constituto vsu a commodatario regulariter repeti potest, nisi commodans inopinatam necessitatem, re sua utendi, probare possit; contra vero haec depositum sine vlla conditione et casu fortuito praecedente, quandoque placuerit deponenti, valide repetitur. Neque minus ac in contractu mutui commodatum per pacta adiecta honorarium quoddam salva eius essentia stipulari patitur, quod vero, si in deposito stipuletur, statim hunc contractum in alium nempe in locationem conductionem transmutant, et si aliud quoddam sibi dare promiserint partes, in contractum innominatum, do ut facias, transiret. Et in culpa praestatione multum interesse constat inter commodatum et depositum, commodatarius enim ad omnem etiam leuissimam culpam praestandam tenetur etiam Iure Saxonico vid. 3. *Landrecht* 5. sed depositarius modo quoad latam obligatur arg. l. 5. §. 2. *Commod.* quia commodati contractus praecipue commodatarii gratia, depositum vero gratia deponentis initur.

Pari

Pari modo et depositum a pignore *Pfandrecht*, quo res a debitore creditori in securitatem crediti traditur, et ab eodem soluto debito salva in specie restituenda est, facile distinguitur. Pactum pignoris non modo hanc ob causam celebratur, ut creditor securus reddatur de credito, sed et potissimum eum in finem a debitore dari solet, ut certam accipiat pecuniam, igiturque omne commodum et incommodum apud debitorem et creditorem in hoc contractu pari passu ambulant, quapropter et utriusque contrahentes pari obligatione sibi inuicem tenentur, et ex dispositione legum modo leuem sibi culpam praestant §. *ult. Inst. quib. mod. re contrah. obligat. L. 5. §. 2. D. commod. L. 13. §. 1. D. ht. vbi conf. GERHARDT. NOODT. Probabil. Lib. I. Cap. 4.* Si vero dolo creditor possidere desit, tenetur in id, quod interest, *L. 5. C. de pign. act. vel contra.*

Neque debitor pignus repetere potest, antequam penitus satisfecerit creditori *l. 1. §. 6. D. de oblig. et act. l. 9. §. 3. nisi creditor illo abutat l. fin. pr. D. ht.* Licet quoque, si ita conuenerint partes, pactum Antichreseos contractui adicere *l. 11. §. 1. l. 8. D. in quib. causis pign. vel hyp. tac. lib. 14. de vsuris*, et nonnunquam tacite adiectum praesumitur, si creditori, vsuras sibi stipulanti, res frugifera obligata sit *l. 8. D. supra cit.* Satis vero palam iam antea fecisse putamus, omnia haec in deposito locum non habere, nunquam enim depositum, quod iam ex eius natura elucet, in cuiusque contrahentium securitatem datur, quia nullum, ut in contractu pignoratitio mutuum debitum et creditum in deposito existere potest, cessante igitur causa, cessat effectus. Obque eandem causam non pari sibi partes inuicem tenentur obligatione, quia omne commodum est apud deponentem, ergo et hic recte ad omnis culpa praestantionem depositarius vero, qui omne incommodum sentit, modo quoad latam obligatur, etsi quidem

ex connexitate rerum, vt supra demonstratum est, contra depositarium, si dolo rem possidere desit, non modo ad simplex, sed et quodammodo ad duplum restituendum, agatur, in pignore vero, etsi dolo perierit, modo ad id quod interest agi potest *L. 5. C. de pign. act.* vel contra. Pariter a voluntate deponentis pender, quando depositum repetere velit, pignus vero non, nisi soluta causa pignoratitia i. e. extincto debito redditur. Datur quidem pignus ordinarie ad solam custodiam, quod et in deposito fieri iam explanauimus, tamen et huius custodiae est discrimen habendum. In deposito enim depositarius rem depositam ex contractu propter vtilitatem deponentis custodire obstringitur, pignus vero quisque creditor non sola legis necessitate coactus sed ob securitatem crediti sui asseruat. Et in eo maximo differt depositum a pignore, quod hoc sit species alienationis, *l. 7. Cod. de reb. al. non alien.* in illo vero semper dominium permanet apud deponentem. Vt vero propius accedam proposito, iam his depositi potissimum cognatis contractibus peractis, eorumque ab hoc paulummodo discrimine palam factis, quid sit ius retentionis, breuiter demonstrabo.

§. IV.

Ius retentionis quid sit?

De hac materia maxime inter se dissentiunt DD. Sunt alii, qui retentionem modo compensationis speciem esse censeant, igiturque et omnis compensationis effectus retentioni tribuere velint, qua propter et alio nomine *compensationem temporariam* vocant. Haecce vero sententia iam satis a viris doctissimis refutata est, ita vt nihil addere liceat. Alii inueniuntur, qui retentionem ad materiam de pignoribus referri volunt, cui sententiae et illust. HEINECCIUM in doctrina *π. Tit. 2. Lib. XVI. §. 215.* adhaerere perspeximus, vbi retentionem *ius pignoris,*

gnoris, in re aliena constitutum, quam ex iusta causa detinemus, donec nobis satisfactum sit definit. Ut vero eo facilius perferri possimus, quando retentio sit iis pignoris, vel minus, pauca adhuc de natura contractus pignoratitii, de quo iam antea quaedam commemorauimus, radicare liceat, et tunc quae ad retentionem pertineant, paululo pensitemus.

Pignora regulariter contrahuntur mutuo consensu alterutrum partium, nec cogitari potest pignus, quod inuita altera parte sit constitutum, non modo ex ea ratione, quia vtrique contrahentes omne commodum et incommodum inter se diuisum habeant, sed quoniam omnes contractus reales consensu partium nitantur. Pariter probatione non eget, oppignorari posse omnes res siue sint mobiles siue immobiles, si modo in commercio sint, et debitoris propriae; et ex his elucet, omnes ac singulos pignus contrahere, qui rerum suarum domini sunt, et qui contractus inire in legibus expresse non prohibentur. At haec omnia in retentione secus se habere videmus. Nunquam retentio exercetur ex consensu mutuo partium, quia est species vindictae priuatae creditori contra debitorem negligentem seu aere alieno obrutum competens, lege approbatam semperque inuito creditore exerceri quotidianus docet usus. Porro omne commodum est apud retinentem, quia securitatem, antea ipsi denegatam, priuata sibi reddit autoritate. Praeterea pignus est contractus realis, omnibus, qui rerum suarum veri domini sunt, de quaque re commercio non exempta, contrahere permissus, quia consensu partium nititur; retentionem vero ii modo, et de illis rebus valide exercent, quibus leges expresse permittunt. Itidem retentio requirit creditum mutuum et debitum, idque certum, liquidum, et cum re, quae retinetur, quodammodo connexum, pignus vero nisi de iure re oppignorata tradita finitur, neque connexitate rerum opus est. Nec minus in quibusdam pignorum speciebus, apud
Germa-

Germanos cum oppignoratione rei cuiusdam et dominium in creditorem simul transferri testatur Excell. RICCIUS *de dominio pignor. germ. in creditorem translato*, quod et potissimum in Saxonia valere videmus ex I. P. Saxon. *L. 11. art. 24.* Contra vero haec nunquam in retentione dominium quoddam transferri dicitur, quia nullus propria autoritate et invito altero se dominum rei cuiusdam reddere potest, vti et DD. constanter inter se consentiunt, rem oppignoratam, si debitor debitum restituere nolit, praemissa admonitione de soluendo debito facta, valide alienari posse, quae vero alienatio in retentione nunquam sibi vindicat locum LUDOVICI *de L. retent.* vti et res retenta nunquam loco solutionis assumi potest, quod tamen in re oppignorata, si de eo conuenerint partes, omnino fieri licet. Nulla ex his ratio colligi potest, qua probari possit, retentionem esse ius pignoris, cum nec in ipsa re, nec in effectu pignus cum retentione conueniat. Retentionem igitur ita definire malle, quod sit *remedium legitimum, quod creditor res debitoris vel illi debitas penes se existentes ob impensas vel aliam lege approbatam causam tamdiu retinet, donec ipsi satisfactum, est* LAV. TERBACHIVS *in diff. de retentione §. 2.* LEYSERVS *in Med. ad 7. Spec. 175.* Multo retentionis naturae haec conformior videtur definitio, cum nunquam retenta quadam re ius pignoris constitutum esse, recte dici possit, quia, si ius mihi constitui debet, id non propria et priuata auctoritate invito altero fieri potest, sed consentiente altera parte, quod vero in retentione omnino non existere posse, ex superioribus facillime apparet. Cumque retentionem remedium legitimum definiamus, tacite sub vniuersali nomine remedii legitimi ius comprehenditur, etsi non ius pignoris nominari possit. Certo quidem respectu concedi posse non dubito, illum, qui rem retinet, quasi ius pignoris sibi acquisisse, sed quasi ius non est ius verum ipsam. Qua igitur ratione retentio a iure pignoris sit dignoscenda,

scenda, et quid ex plurimorum sententia ius retentionis esse dicatur, ex praemissis apparet, iam vero, ut eo clarior fiat sententia, eam in lucem producamus, quando ius retentionis a compensatione sit distinguendum.

§. IV.

Quando retentio a compensatione differat?

De hac materia ample controuertitur inter DD. sunt alii, ut iam antea notauimus, qui retentionem modo compensationis speciem esse putant, igiturque et parum differentiae inter has duas iuris positiones statuunt; ex qua ICtorum quorundam opinione orta quoque est diuisio in compensationem temporalem et perpetuam, quarum altera retentionem, altera compensationem in specie denotare volunt. At viri doctissimi, quo potissimum GERH. NOODT, LEYSERVM in *Medit. ad ff. BEYER in Post. Digest. h. t. uti* et HEINEGGIVM in *doct. ff. referri* volumus, satis copiose demonstrarunt, nullam compensationem ad certum modo tempus locum habere posse, contra vero omnem compensationem debere esse perpetuam, cum sit species tollendae obligationis vel in totum vel pro parte. semel sublata autem obligatio, non reuiuiscit.

Iam vero differendi locus est, qua ratione retentio a compensatione sit discernenda. Lubenter concedo, compensationi retentionem ita esse cognatam, ut in primo conspectu parum inter se differre videatur; re vero paulo penitus penetrata, tum in materia tum in forma multum esse discriminis, facile intelligimus. Non inepte igitur actum erit, specificas harum differentias enarrandi, simulque demonstrandi, quando utraque sibi vindicet locum.

Retentio quid sit, ex antecedentibus satis apparet, nec longius prosequendi fas erit. Compensationem contra mutui debiti

C

debiti et crediti inter se contributionem definiunt *D. l. r. de compens.* Nulla vero retenta, quadam re debiti mutui et crediti inter se fit contributio, sed modo in securitatem crediti, donec nobis de eo satisfactum sit, retinetur, et eadem species, soluta causa debendi, restituenda nec solutionis loco talis retenta assumenda est. Specialissimum omnino, quo dignoscuntur, hoc esse videtur discrimen, quod in compensatione res, quae utrinque debentur, eiusdem generis et qualitatis esse debeant *L. 4. Cod. de compens.* ius vero retentionis in re diuersa prorsus ab ea, quam alter debet, natura exerceatur LEYSER in *Med. ad ff. Spec. 175.* Scimus etiam, ex principiis Iuris Romani praecipue ex *L. 10. pr. de compens.* de delictis priuatis mutuis, i. e. quoad satisfactionem priuatae compensationi locum esse. Recte enim negligentia cum negligentia *L. 10. de compens.* furtum cum furto *§. 10. eod.* dolus cum dolo *L. 36. de dolo malo compensantur.* In eo consentit et Ius Canonicum, ubi et ex *L. 39. §. 1. matr. c. ult. X. de adult.* de mutuo adulterio compensare licet, quamque sententiam et in foris, ubi Ius commune receptum est, obtinere fatetur CARPZOVIVS in *q. ast. crim. 97. n. 45.* nisi fiat talis compensatio in praerudicium filii. Denegatur vero in Electoratu Saxonia, ubi iniuriarum conuentus, si vicissim se iniuriatum dicat, in reconuentionem et separatam actionem reuocatur *vid. CARPZOV. D. f. Foris. Elect. Sax. Const. 8. P. I.* LEYSER. in *Med. ad ff. Spec. 173.* ubi inueniuntur praerudicia BERGER. in *Oec. Iur. Lib. III. T. XV.* Hocce est compensationis proprium, neque vnquam de delicto retentio exerceri potest. Nullum enim obiectum adest, quo retentio sibi locum vindicare possit.

Quae ad rem retinendam requirantur, supra demonstrauimus, ut vero eo melius differentias compensationis cum retentio-

ten-

entione inspiciamus, iam quae ad compensationem exercendam desiderentur, peragamus.

Valde de hoc inter se DD. dubitant, in eo tamen omnes consentiunt, ut debita, quae compensari queant, debeant esse

a) *debita propria*, non enim sufficit administratio, cuiusmodi competit Senatui ratione tributorum, ex quo consequitur, ciuem, cui a Senatu mutuum debetur, minus compensare posse cum tributis, quae Senatus tanquam administrator recipit. Pari modo tutor, proprio nomine conuentus, id, quod debetur pupillo, compensare aduersus debitorem nequit *arg. l. 16-18. §. 1. et l. 23. de compens.* ibique *vid. D. MENCK. iur. contr. dec. 7. contr. 8.* nec tutori, ob debitum pupillare conuento, proprium debitum inuito creditore in fauorem pupilli compensare licet *D. MENCK. ibid. contr. 9.* b) *mutua*, ex quacunque causa proficiscatur, et si quis iurauerit se soluturum, tamen recte compensat *l. 20. §. 2. D. de statu lib. I. 19. D. de lib. caus.* nec hoc conscientiae repugnat, quia compensare etiam est soluere *l. 67. D. de verb. signif. et contra fiscum l. ult. ff. cfr. FICHTNER. de compens. cum Fisco statim vero cessat compensatio contra Fiscum, si debitorum stationes sint diuersae v. c. in Saxonia id quod debetur stationi steurali non compensatur cum Camerali CARZOV. Def. Elect. Sax. Const. 8. BERGER. Occ. Iur. Lib. III. Tit. 15.* c) *debita esse debent eiusdem quantitatis*, quod adhuc satis dubium est DD. cum enim debita sint inaequalia, compensatur modo, quoad suffi-
ciunt. d) *pura*, hoc non necessarium requisitum esse videtur; cogi quidem debitor non potest ad compensandum, si debita non ex eodem die debeantur, aut si vtrique in eo consentiunt, valide compensatur, etsi debita non sint pura *CARZOV. Const. 8.* e) *certa et liquida* i. e. quae, qualia et quanta sint; quae quidem circumstantia I. Ciuili ex tempore *l. 46. §. 4. de iur. fise. l. ult. Cod. de compens.* hodierno iure autem,

ferum Saxonico ex modo probandi *Decif. 2.* aestimatur, quae ratione capiendam esse *Const. 8. p. 1.* affirmat BERGER. in *Oec. Iur. lib. III. T. 15.* vbi, dum dicitur, exceptionem compensationis semper debere esse in continenti liquidam, nec alias sine discrimine processus attendenda, respicitur non tam ad modum probandi, quam tantummodo ad tempus, ita vt in processu ordinario, itemque summario in specie, exceptio compensationis quidem non minus per testes aut delationem iurandi, quam per instrumenta fieri liquida possit, secus ac in executiuo; ceteroquin in omni processu intra terminum Saxonico debeat verificari *vid. CARPZOV. Def. For. Elect. Sax. P. I. Const. 8. def. 13.* Haec sunt, quae ad compensationem necessario requirantur, iam et pensitemus, quae de his in retentione possent adhiberi. Tria modo desiderantur ad rem retinendam, nempe vt debitum sit certum, liquidum et cum re, quae retinetur, quodammodo connexum, plura vero ad compensationem requiri audiuius.

Et hanc ob causam retentio compensationi maxime aequalis videretur, quod quisque compensans retinet, sed haec retentio multo ab illa differt, quam retentionem in sensu strictissimo dicamus. In illa enim compensans cum possessione naturali quam ciuili et dominium sibi acquirit retentae rei, in hac vero modo possessionem naturalem adipiscitur. Praeterea haec non modo est quantitatum sed etiam specierum, illa vero modo quantitatum *l. 18. D. de pign. act. l. 4. C. ht.* Accedit, quod retentio proprie sit, quandoquis res alterius penes se habet, vsque tum de eo, quod sibi debetur, satisfiat *l. sin autem §. 5. D. rei vind.* Compensatione autem legitime facta res alterius esse desinunt, et propriae esse incipiunt *§. 30. et 39. Inst. dn act. STRVLL Syntag. I. Civ. Exerc. XXI. Lib. XVI. T. II.* Et in eo maxime differunt, quod retentio multo sit pinguior compensatione *SVRVV, ibid.* Multis enim in casibus

fibus admititur retentio, vbi compensationi locus non relinquitur *l. 8. §. 1. de pign. act.* plura enim retinere possumus, quam compensare vel petere *Consil. Marpurg. Vol. 4. Conf. 29. n. 108. et 11.* exclusaque compensatione non statim exclusa censetur retentio *Gratian. discept. forens. Tom. 2. C. 356. n. 27.* quia retentioni magis fauetur quam compensationi *Nou. 139.* ibique GOTHOFRED. Neque minus ad id respiciendum est, quod compensatio sit species solutionis, et in foro Saxonico vim solutionis habeat vid. CARPZOV, *Def. Elect. Sax. P. I. Conf. 8. def. 1. 2.* Retentio vero est species vindictae priuatae *P. II. Conf. 25. def. 20. eiusd.* CARPZ. neque vnquam res retenta solutionis loco assumi potest, quia modo in securitatem crediti res retinetur, et si de redito satis factum est, salua in specie est restituenda. Ex his satis apparere censeo, quando retentio a compensatione sit discernenda; mitto igitur haec, et quando iuri Retentionis locus sit, transsecundum puto.

§. VI.

Quando iuri retentionis locus sit?

Antequam ad specialiores casus, in quibus retentioni locus relinquitur, prouehamur, vniuersalia quaedam de ea praemittere liceat. Quoties debitum, cuius nomine species retinetur, est liquidum *arg. §. 4. §. 3. de re iud.* i. e. in continenti ex instrumento garantigionato aut confessione partis aduersae probari potest, toties ius retentionis indistincte locum habet, quoties autem eiusmodi debitum est illiquidum i. e. per testes demum aut iurisiurandi delationem probandum, toties ius retentionis non obtinet, donec ab aduersa parte cautio idonea per fideiussores aut pignora praestatur *arg. l. 5. de stat. lib.* vid. BERGER *in Occ. Iur. Lib. III. T. 15.*

Cum retentio sit species vindictae priuatae CARPZOV *Def. For. Elect. Sax. P. II. 25. d. 20.* omnis vindicta vero diligentif-

sine est coercenda, LLatores castus, et obiecta in quibus re-
 tentionem exercere fas est, expresse determinarunt, ne alter
 alteri iniuriam faciat iniustam. In omni causa, ob quam rem
 retinere mente meditamus, iustam est probabilem causam ad-
 esse oportet *L. 12. de vi et vi armata*. Pro iusta vero causa
 omne debitum habetur, quod certum et liquidum a parte re-
 tinentis et quodammodo cum obiecto retento connexum est.
 Ita si debitum qualificatum, omnino leges retentionem de eo
 exercere permittunt *l. 4. §. 3. de re iud.* Quapropter et Aduo-
 cato acta retinere licet, donec ipsi de honorario satisfiat *GAI-
 IUS lib. 2. Obs. n. 5. et LAVTERBACH de retent. §. 21.* Pari
 modo conductor rem conductam recte retinet, *l. 12. de vi et vi
 armat.* si conductor in rem conductam expensas fecerit, eas-
 que liquido probare possit, si vero locator conductori quid ex
 alio capite debet, ius retentionis nullo modo locum habere
 potest *l. 3. §. 19. l. 20. de acq. vel amitt. poss.* Tamen et compe-
 tit retrovenditori, vsque ipsi quoad sumtus satisfiat *l. 2. 7. Cod.
 de pact. inter emt. et vend. vti et L. vn. C. pignus*, soluto pro quo
 obligatum fuit debito, propter aliud debitum etiam chirogra-
 pharium retinere, debitori permittit *BERGER in Dec. Iur. lib.
 II. Tit. 5.* quod tamen, vt fieri possit, ex analogia iuris debi-
 tum non solum liquidum sed et proprium requiritur vid. *LEY-
 SER Med. ad ff. Spec. 191.* Neque minus recte retinet debitor
 debitum, antequam ipsi apocha in formula consueta tradatur
l. 1. de apochis publicis. *LEYSER in Med. ad ff. Spec. 175.* vbi
 praecudicia. Nec obstant Leges vxori, si soluto matrimonio
 in bonis mariti retentionem exercere velit, donec ipsi dos re-
 stituatur *LEYSERI Med. ad ff. Spec. 110.* vti et competit marito
 ob impensas in res dotales factas *l. 5. pr. D. de impens. in rem
 dot. fact.* quo iure et recte atitur fideicommissarius et legatari-
 us, vsque dum ipsi caueatur *LEYSER in Med. ad ff. Spec. 115.*

Hi

Hi sunt casus generales, in quibus creditori rem quamdam in securitatem crediti retinere licet; cum vero scopus nosse principalis de eo cogit, quando depositarius depositum retinere possit, iam demonstrandi locus videtur, an ex principiis iuris Romani depositum sit ita qualificatum, ut retentionem admittat, quandoque ex iure hodierno communi depositario liceat.

§. VII.

An depositi qualitas Iure Romano Ius retentionis admittat, quandoque ex Iure nostro hodierno communi licitum sit?

Iure Romano inexpiabile fuisse crimen, de negando deposito modo cogitare, restatur. Isaac Casaub. *lect. Theocrit. p. 85.* et viri docti ad Iuven. *Sat. XIII. v. 13.* ita ut legibus XII. tabb. cautum esset, ut omnis depositarius, qui depositum reddere noller, actione in duplum possit conveniri, *Pariat. leg. Mos. et Rom. tit. §. 6.* quasi iur. nec manifestus *l. 13. §. 1. D. de pos.* Postea vero praetor, ut iam supra notatum est, relicta deponenti conditione furtiva *D. l. 13.* distinxit quidem inter simplicem et miserabile, nihilo tamen minus depositario omnem compensationem, deductionem et doli exceptionem contra deponentem denegavit *L. pen. C. de pos. C. ult. §. 1. Cod. de compens.* Ius vero nostrum hodiernum commune favorabilius est depositario, et quosdam expressè exemit casus, in quibus omnino depositarium compensatione tum retentione contra deponentem uti licet. In praecedentibus iam notauimus, in omnibus debitis, cum res quae retineri debet, connexis, admittere retentionem. Ex hoc fluit principio, ob impensas in rem depositam factas, tanquam debito cum deposito maxime connexo, recte uti posse depositarium retentione contra deponentem BERGER *Oec. Iur. Lib. III. T. 2. ibique L. 23. ff. et l. penult. C. de pos.* STRUV. *Synt. I. Cic. Exer. 21. 23.* ita ut ei, qui non deductis impensis rem restituit, nullum aliud remedium competat, quo earum restitutionem consequi possit *l. sumus*

48. verb. nec a domino peti possunt, quia retentio ob impensas ex sola aequitate concessa est possidenti *L. 203. de R. I.* Nunquam vero ob aliud debitum peregrinum, non domesticum depositum denegari potest *L. fin. C. de compens. L. penult. C. de pos.* Pari modo et sequester, rem apud se depositam recte retinet, quae tamen ex sententia DD. semper est speciei depositi, si manifestus eius dominus sequester sit *L. 15. et 31. §. 1. de pos.* etsi alias arbiter rem litigiosam adiudicare sibi nequeat. Contrarium quidem hoc videtur sequestro, tanquam depositi speciei, de quo supra desiderauimus, ut semper dominium maneat apud deponentem, tamen cum legem contractus det, *L. 23. de reg. iur.* aut per voluntatem partium ipsarum ob iustas certasque causas fieri potest, ut in sequestrum cum custodia et dominium transferatur, e. g. tempore belli tumultusque, si sequester eius sit conditionis, ut ipsi obseruantia debeat, quo magis existimandum, ut res salua permaneant, aut per decretum iudiciale dominium transferri potest, si tantas in rem sequestratam sumptus fecerit, ut fere impensae cum pretio sequestratae pari passu ambulent. Ex iisdem rationibus nihil obstarè videtur, etiam tunc retentionem sibi vindicare locum in deposito, si deposito tacite et euentualiter pignus inest, etsi enim quidem, uti et de sequestro demonstraui, in deposito regulariter nec dominium pignus, sed sola custodia transferatur *L. 1. pr. de pos.* tamen non nunquam ex circumstantiis pactisque adiectis apparet, voluisse partes euentualiter dominium transferre, utpote, si deponens depositario claris verbis facultatem vtendi deposito, si vellet, concessit *L. 10. de reb. cred.* vel pecuniam non ob signatam deposuit *L. 31. Locati*, vel vsuras stipulatus est *L. 26. §. 1.* Pignus etiam tacite ac euentualiter deposito inesse posse, LEYSER in *Spec. 176. ex Lege 27. de pos.* verbis: *sub titulo depositi in cautionem contulit*, demonstraui, quod et STRVV in *Synt. I. Ciu. Exer. 31.* palam fecit. Nondum quis

quis alteri in praefens obligatus est, sed tamen futuram praevidet obligationem, atque securitati eius in casum, si quid illi debiturus sit, prospicere cupit. Quapropter apud illum pecuniam seu aliam deponit rem, nulla pignoris facta mentione, ita tamen ut ex verbis vel factis non obscure colligi possit, securitatem depositarii simul eventualiter intendi. Non dubium videtur, quin hoc casu pignus adesse deberet, in quo constituendo voluntas magis quam verborum conceptio inspicienda est *L. 9. C. quae res pignori obligari*. Nec probatione eget, futurae quoque obligationi pignus accedere aut potius eam praecedere posse *L. 5. pr. de pign.* Pari modo, quia aequitatis causa retentio datur *l. 48. de R. V. L. 51. de cond. ind. iunbt.* leges depositario depositum retinere permittunt ob aliud commodum siue utilitatem, quae occasione rei ab eius detentore domino obuenit vid. *L. 7. §. 2. de reb. cor. qui sub tut. L. 1. Cod. si alien res pign. l. 14. et 16. C. de praed. et al. reb. min. l. 17. in fin. de hered. petit. l. 23. §. 1. de cond. indeb.* Vti et ob damnum, quod ex re, quam tener, alicui contigit, res deposita recte retinetur *l. 8. de inc. ruin. naufrag. l. 7. §. 2. L. 9. §. 1. 23. d. damn. inf.* aut quod ipsi imminet *l. 8. §. 1. de pign. act. l. 5. §. 1. ut in poss. legat.* vid. STRVV. *Syntag. Iur. Ciu. Exer. XXI. Lib. 16. T. 2.* ibique IOH. PETR. MOLIGNAT *tract. de retent.* Nec iniquum videtur affirmare, et tunc locum habere retentionem in deposito, si deponens ex eo sibi vsurus stipulauerit, quia ordinarie tunc cessat actio depositi *l. 1. §. 8-10. de pos.* Haec sunt, quae commemorauimus de deposito extrajudiciali concernenda; contra vero hoc depositum iudiciale tantis in Iure gaudet priuilegiis, ut nequidem ob debitum publicum magistratus de eo quid detrahere, aut illud retinere possit LEYSER *Med. ad ff. 176. ibique L. 11. pr. C. de pos. L. 14. §. 1. in fin. C. de compens. Nouella 88. c. 1.*

Ex his non obscure mihi apparere videtur, quando ex principis Iuris nostri communis hodierni depositario deposti-

D

tum

tum retinere liceat. Cum vero omnis regio diuersis vtatur legibus, nos vero maximo de eo obseruare, quae in terris nostris Saxonice hoc passu sint obseruanda, inprimis, iam breuiter adhuc demonstrandum esse nobis videtur, in quantum hanc recte exerceat retentionem depositarius contra deponentem secundum Leges ac Constitutiones Saxonice Electorales, quae in sequenti tradere mente meditamus.

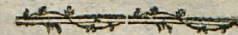
§. VI.

Quando Iure Saxonico Electorali depositario contra deponentem depositum retinere liceat?

Rem depositam dico restituendam esse l. 11. Cod. depof. LLator Saxonicus semper existimauit, igiturque regulariter exceptis quibusdam summe priuilegiatis casibus depositario contra deponentem omnem compensationem et retentionem plane denegauit, ita vt Iure hodierno Saxonico contra instrumentum gurantigionatum, quo depositum continetur, *depositem Schein*, exceptiones etiam homogenae, et eiusdem generis, siquidem sint altioris indaginis, non admittuntur, sed seorsim reiciuntur in iudicium successiu ac reconuentionis vid. BERGER. *Oec. Iur. Lib. III. T. II. §. 13. not. 4.* Ne tamen depositarius, qui gratis in re apud se custodienda beneficium dat, si sumtus in rem depositam fecit seu damnum aliquod ex ea ipsi euenit, pro beneficio in deponentem, sorte de insoluenti statu seu de fuga suspectum collato, nimis defraudetur, voluit LLator Saxonicus, vt eo casu, si sumtus necessarios in rem depositam fecisse probare potest, deponens depositario cautionem harum impensarum causa et quidem aut per fideiussores aut per pignora praestare teneatur. Cum vero deponens hanc cautionem depositario aut nolit aut non possit praestare, hanc concessit LLator Saxonicus facultatem, depositam rem retinendi, donec deponens legitimam et sufficientem ipsi praestiterit cautionem

tionem, aut de expensis in depositum factis, damnoque, quod ipso ex deposito euenit, satisfactum sit. Quamque sententiam in foro nostro Saxonico Electorali in praxi receptam esse testatur BERGER. in *Occ. Iur. L. III. Tit. II. §. 13. not. 4.* Alium adhuc quemdam casum, quem iam et antea palam fecimus, demonstrat LEYSER in *Med. ad ff. Spec. 176.* quo obueni- ente, depositario competit quis retentionis in deposito, si igitur ex verbis vel factis pactisque adiectis partium contrahen- tum colligi potest, voluisse partes, vt deposito pignus tacite et euentualiter insit, omnino tale depositum et retentionem admittit, quod, quondo factum esse dicatur, in praecedenti sectione locupletius enucleauimus. Nulla enim probatione eget, omne pignus et ob aliud debitum, quid? quod et chirographarium recte retineri, etsi debitum principale, de quo pignus contractum est, plane extinctum sit LEYSER *Med. ad ff. spec. 175. Def. For. Elect. Sax. Part. II. Const. XXV. def. 25. n. 4. def.* LEYSER. *Occ. Iur. Lib. II. T. V. ih. 14.*

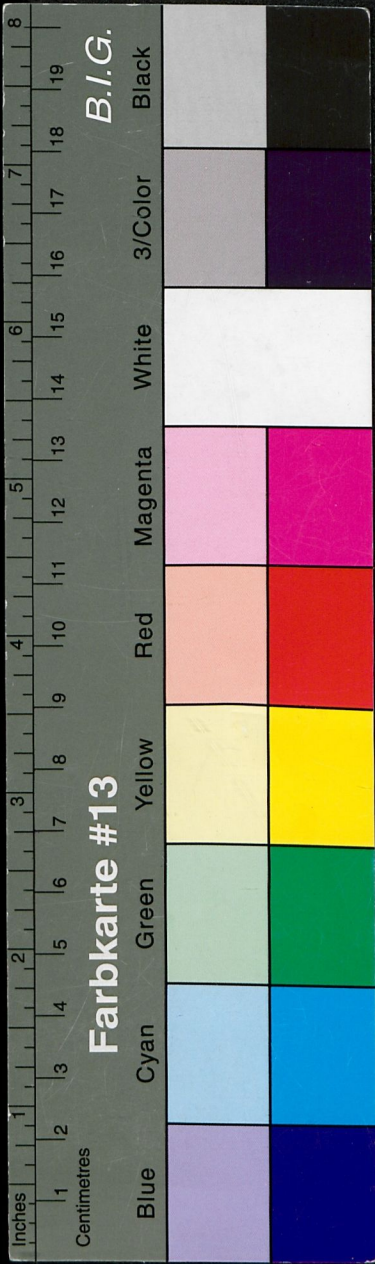
Pari modo Leges permittunt sequestro, rem apud se de- positam ob debitum domesticum retinere, si sequester mani- festus eius dominus est, quod LEYSER in *Med. ad ff. spec. 176.* ex praeiudiciis diligentissime probasse videmus et de quibus iam antea locupletius actum est, Specialissimae et maxime priuile- giatae hae videntur, causae, ob quas Leges in Saxonia deposi- tario ius retentionis contra deponentem permittere voluerunt, qua propter, cum nec quicquam, quod adhuc de his addere liceat, animaduertamus, finem scribendi facie, repetitis ad hu- manissimos huius libelli lectores precibus, vt benegne agno- cant iuuenili aetati errores, quos forte inuenire queant, diligen- tioresque expectent labores. si aetas maturior maiores doctri- nas colligere patiatur.

QX Ye 878

X 2502309

M.C.

B.I.G.

Farbkarte #13

23
G.K. 182.

Ve
878

EXERCITATIO IVRIDICA
QVAESTIONEM

*Quando depositario
competat Ius retentionis
in deposito?*

CONTINENS
QVAM

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE
PRAESIDE

D. FRID. GOTTLIEB ZOLLERO
COD. P. P. ECCLES. CATHEDR. MARTISB. CAPITVL. CVRIAE
IN PROVINCIA SVPREMAE NEC NON FACVLTV. IVRID.
ASSESSVS. ET ACADEM. DECENV.

IN AVDITORIO ICTORVM
D. XXX. SEPTEMB. MDCCLXXV.

AD DISCEPTANDVM PVBLICE PROPONIT
AVCTOR ET RESPONDENS

FRIDERICVS GVILIELMVS MÜLLER
SCHLEVSINGA · HENNBERG.

LIPSIAE
EX OFFICINA LANGENHEMIA.

